

Gemeente van Christus,

In het Johannesevangelie spreekt Jezus een lange afscheidsrede uit tegen zijn leerlingen. Het begint met de voetwassing in hoofdstuk 13. En eindigt met het hogepriesterlijke gebed in hoofdstuk 17.

Afscheidswaarden, omdat Jezus weet dat het einde van zijn leven niet lang meer op zich zal laten wachten.

Wat zeg je tegen wie jou het meest dierbaar zijn, als je weet dat je aan het einde van je leven bent gekomen? Ik voel me nog niet oud. Maar als ik 's ochtends de krant lees en de overlijdens-advertenties doorblader - en ik betrap me erop dat ik dat al sinds enige tijd elke dag doe - dan beseft ik dat er zeer geregeld mensen van mijn leeftijd of jonger overlijden.

Wat zou ik, als ik wist dat ik nog een paar weken of misschien maanden te leven had, tegen hen die mij het liefst zijn, willen zeggen?

Geen heel lange afscheidsrede. Dat niet.

Maar wel iets hierover:

Welke levenservaringen, welke overtuigingen zijn leidend gebleken in mijn leven?

Wat heb ik aan wijsheid en geloof opgedaan dat, als ik daarop terugkijk, uiteindelijk zin en betekenis aan mijn leven heeft gegeven? Welke ervaringen waren het kostbaarst?

Wat heeft mij in mijn leven innerlijke vrede geschonken?

Zou ik daarvan iets onder woorden kunnen brengen?

Dit is wat onze schriftlezing afgelopen week als eerste bij me opriep.

Het is allemaal niet zwaarmoedig bedoeld. Integendeel: ik voel me al langere tijd uitermate gelukkig zelfs.

Maar dat neemt niet weg dat het zinvol kan zijn om over dit soort vragen na te denken.

Omdat ze raken aan de kern van je leven. Aan datgene waar je uiteindelijk in gelooft en op vertrouwt.

Zelf merk ik - als het om Bijbelwoorden gaat bijvoorbeeld - dat ik steeds vaker terugkeer naar de woorden van Prediker. En dan met name dat prachtige 3^e hoofdstuk, dat begint met: "Voor alles is een tijd..." en het slot ervan: "Alles wat God doet, zo heb ik vastgesteld, doet Hij voor altijd. Daar is niets aan toe te voegen, daar is niets van af te doen. God doet het zo opdat wij ontzag voor Hem hebben. Wat er is, was er lang; wat zal komen is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug." (Pred.3: 14-15)

Mysterieus...én tegelijkertijd zeer geruststellend. Woorden die me doen denken aan een andere uitspraak die me zeer dierbaar is, van Ton Lathouwers: "Je kunt er niet uitvallen..."

Waaruit niet? Ja, - dat laat zich niet meer onder woorden brengen.

Uit Gods hand, zeggen we dan, in onze Christelijke traditie.

Nou, ik stop met mijn persoonlijke antwoorden. Want daar gaat het natuurlijk niet om.

Waar het om gaat is of ook jij misschien een dergelijke oefening zou willen doen.

Of je de vraag wat jouw "laatste woorden" zouden zijn eens een tijdje in je om wilt laten gaan.

En ze dan eens op papier proberen te zetten. Misschien zou je daar wel eens over willen praten.

Met mij als dominee bijvoorbeeld. Dat zou mooi zijn.

Of, zonder het misschien als "laatste woorden" te benoemen, met wie jou dierbaar zijn.

Waarom zou je daar mee wachten totdat je tijd bijna op is?

Wie weet wat het allemaal doet opbloeien, zo'n intiem gesprek dat we normaal gesproken niet of nauwelijks met elkaar voeren. Terwijl het nu juist over de meest wezenlijke dingen van ons leven gaat.

Vreemd is dat eigenlijk, vind je ook niet?

In onze lezing van vandaag, die maar een heel klein stukje van die laatste redevoering van Jezus beslaat, wordt de kern ervan in een paar woorden samengevat: "Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik jullie heb liefgehad."(12) Of nog korter aan het slot van de lezing: "Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief."(17)

In het evangelie - en zeker in het Johannes-evangelie - draait in mijn beleving alles om die Liefde. Wat is dat voor een liefde?

"Het wezenlijke van de liefde", zegt Johannes in zijn eerste brief, "is niet dat wij God liefhebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad."

Ik heb u volgens mij wel eens eerder dat hele korte verhaaltje verteld over een Islamitische mysticus die in gesprek is met een paar van leerlingen. Hij vraagt hen waaruit de ware vroomheid bestaat.

Het blijft een tijdje stil. Dan antwoordt een van zijn leerlingen: "Hieruit, meester, dat wij God liefhebben." Dan blijft op zijn beurt deze meester lange tijd stil. En zegt: "Nee, de ware vroomheid bestaat niet hieruit dat wij God liefhebben, maar hieruit dat wij weten dat God óns liefheeft."

En precies dáár begint het mee. Wat Jezus aan zijn leerlingen en aan ons wil laten ervaren.

Zijn eigen geloofsvertrouwen bloeide op, doordat hij precies dié ervaring had gehad: dat God de Vader hem liefheeft.

Nogmaals:wat is dat voor liefde? Dat laat zich eigenlijk niet in woorden vatten. Hoogstens omschrijven. Het is de kracht die heel jouw leven draagt en omvat. Een geborgenheid waar je niet uit kunt vallen (!).

Die jou draagt in tijden van licht en donker, ziekte en gezondheid, als alles je voor de wind gaat en in tijden van tegenwind,- het lijkt wel een beetje op de oude huwelijksbelofte.

Maar dat laatste is niet toevallig: want zoals jij als gelovige iets van dié Liefde van God, van die dragende kracht kunt ervaren, zo kun je op jouw beurt aan iets daarvan gestalte geven voor die ene ander. En anderen daar omheen.

Het is een liefde die te maken heeft met: er onvoorwaardelijk zijn voor een ander. Opkomen voor een ander. Je inzetten voor haar of hem.

Op 4 mei was er een documentaire over Etty Hillesum op tv. Etty was een vrouw in wie je die liefde waar het hier over gaat, belichaamd ziet. Bijvoorbeeld in de blik vol mededogen waarmee ze kijkt naar een jonge Duitse soldaat die een oud Joods echtpaar uitfoetert, dat zich bij hem is komen melden voor transport. Of in haar bereidheid om, zoals ze dat noemt, het lot van haar volk te delen,

In plaats van zichzelf in veiligheid te brengen, waartoe ze meerdere keren de kans kreeg.

In plaats daarvan liet ze zich naar Westerbork afvoeren. En probeerde daar midden in die mensonwaardige ellende er zo goed mogelijk voor andere mensen te zijn.

Tot heil te zijn, om maar eens grote woorden te gebruiken

Etty was overigens geen belijdende Jodin, om het zo maar te noemen. Je zou kunnen zeggen dat ze haar geloof voor een belangrijk deel zelf heeft uitgevonden. Het is fascinerend om in haar dagboeken te lezen hoe ze langzaam maar zeker een heel persoonlijke relatie tot God ontwikkelt. En zich midden in alle duisternis, dóór alles heen, bij God geborgen gaat voelen.

Het gaat om een liefde die alles te maken heeft met menselijkheid. Met medemenselijkheid.

Met de gewaarwording dat alle mensen aan elkaar gegeven zijn. Om elkaar tot heil te zijn.

Dat er daarbij geen scheiding kan zijn: naar geloof of afkomst, identiteit of geaardheid of wat dan ook maar. Dat het gaat om dié Liefde die mensen werkelijk tot mensen maakt.

Wanneer jij je werkelijk door God omgeven en gedragen en aanvaard weet, zul je op basis daarvan, op basis van het vertrouwen waaruit je dan leeft, allereerst zelf tot ontplooiing kunnen komen. De mens worden die je in wezen bent. Zoals God jou heeft gedacht. Het doet denken aan dat prachtige, kleine gedicht van Frederik van Eeden: De witte waterlelie:

*Ik heb de witte waterlelie lief, / daar die zo blank is en zo stil haar kroon
uitplooit in het licht.*

*Rijzend uit donker-koele vijvergrond / heeft zij het licht gevonden en ontsloot
Toen blij haar gouden hart.
Nu rust zij peinzend op het watervlak
En wenst niet meer...*

Dat is in alle eenvoud en juist daardoor een mooi beeld voor de mens die in het licht van Gods liefde open bloeit, tot ontplooiing komt. Hoe intenser die ervaring is, hoe meer jij er op jouw beurt van kunt doorgeven aan anderen. Zodat ook die tot ontplooiing komen. Open bloeien.

“Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal je vreugde volkomen zijn” zegt Jezus tegen zijn leerlingen. Ware vreugde ontstaat waar mensen opbloeien in het licht van Gods liefde. Waar mensen elkáár zo tot bloei láten komen. Het klinkt misschien allemaal nogal hoogdravend. Maar het kan hier en nu gestalte krijgen. In het leven van alledag. Alleen gaan we zó helaas maar al te vaak niet met elkaar om.

Afgelopen week hebben we gekeken naar “De beentjes van Sint Hildegard”. Een mooie, hilarische, maar ook confronterende film van - en met Herman Finkers in de hoofdrol. Confronterend om te zien hoe de hoofdpersoon volledig door zijn vrouw wordt overvleugeld. Ingekapseld. Hoe zij op haar beurt weer gekapitteld wordt door haar moeder. En die moeder háár man het leven onmogelijk had gemaakt. Prachtig dik aangezet allemaal, waardoor je er om kunt lachen. Maar in wezen heel herkenbaar, hierin dat we maar al te vaak geneigd kunnen zijn om anderen onze wil op te leggen. In plaats van de ander voluit de gelegenheid te geven om zichzelf te worden en te zijn. En te ervaren hoe je juist daarin iets van ware Vreugde, ware Liefde kunt beleven.

“Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief”, zegt Jezus. Sytze de Vries heeft er een mooi lied over geschreven. We zingen het niet, in deze dienst. Maar ik besluit mijn overdenking graag met een paar regels eruit:

*Liefde eenmaal uitgesproken / als uw woord van het begin
Liefde wil ons overkomen / als geheim en zegening.*

*Liefde boven alle liefde / die zich als de hemel welft,
over ons: wil ons genezen / bron van liefde, liefde zelf. (lied 791: 1 en 6)*

amen.